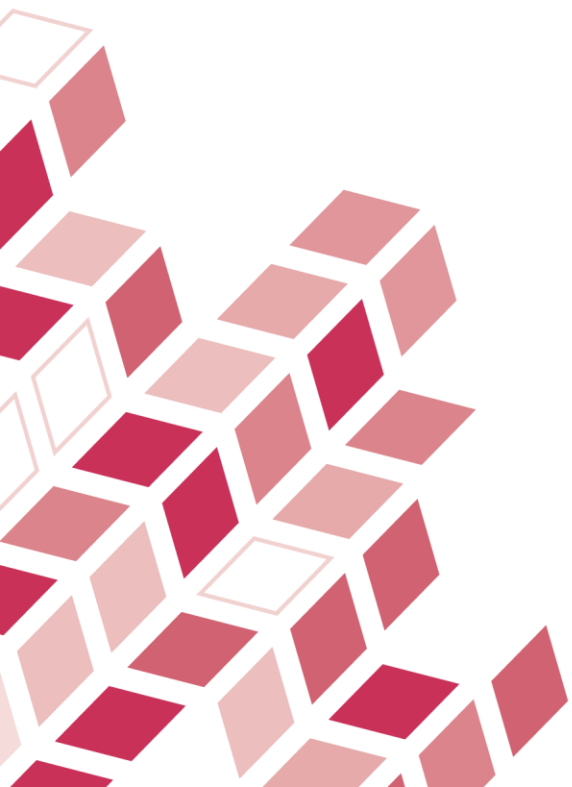

NOKUTs tilsynsrapporter

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Tromsø

Desember 2012

Institusjon:	Universitetet i Tromsø
Dato for vedtak:	12.12.2012
Sakkyndige:	Asbjørn Røiseland (leder) Hanne Leth Andersen Børge Alexander Aunan Kirsten Hofgaard Lycke Bjørn J. Monstad
Saksnummer:	10/292

Forord

Ifølge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssikringssystem blir evaluert. Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Tromsø, besøkte institusjonen 13. mars og i perioden 27. til og med 29. august. Komiteen leverte sin rapport 2. november 2012. Komiteen hadde følgende sammensetning:

- Professor Asbjørn Røiseland, Universitetet i Nordland (leder)
- Professor og prorektor Hanne Leth Andersen, Roskilde universitetet
- Studentrepresentant Børge Alexander Aunan, Høgskolen i Telemark
- Professor emeritus Kirsten Lycke, Universitetet i Oslo
- Studiedirektør Bjørn J. Monstad, Universitetet i Agder

Seniorrådgiver Wenche Froestad var komiteens sekretær. NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Universitetet i Tromsø som har bidratt til komiteens arbeid gjennom intervjuer med videre.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og Universitetet i Tromsøs uttalelse til rapporten. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 12. desember 2012, hvor følgende vedtak ble fattet:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Tromsø godkjennes.

Oslo, 12. desember 2012

Terje Mørland

direktør

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høyskoleers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten	1
1.1	Evaluering kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø	1
1.2	Kort beskrivelse av Universitetet i Tromsø	2
2	Kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø.....	2
3	Komiteens vurdering av universitetets bruk og nytte av kvalitetssikringssystemet... 4	4
3.1	Evalueringens opplegg og innretting	4
3.2	Kvalitetsarbeid og kvalitetssikringssystem på fakultetsnivå	5
3.3	Kvalitetsarbeid og kvalitetssikringssystem på studienivå	8
3.4	Samlet vurdering av kvalitetssikringssystemet i lys av evalueringskriteriene	11
4	Konklusjon.....	14
5	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	14
6	Vedlegg.....	15
	Appendiks: Uttalelse til rapport fra sakkyndig komité fra Universitetet i Tromsø	20

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

I forskrift til *lov om universiteter og høyskoler* heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv, som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen, bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 sin andre runde med slike evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstillt kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet.

Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen. Det gjennomføres to institusjonsbesøk. Under det innledende besøket diskuterer institusjonsledelsen og evalueringskomiteen status i kvalitetsarbeidet og innretningen på evalueringen. Komiteens hovedbesøk ved institusjonen vil inneholde samtaler med ulike grupper og aktører. Komiteen kan her velge å gå mer detaljert inn i utvalgte deler av institusjonens kvalitetssikringssystem og kvalitetssikringsarbeid.

1.1 Evaluering kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Tromsø har bestått av:

- Professor Asbjørn Røiseland, Universitetet i Nordland (leder)
- Professor og prorektor Hanne Leth Andersen, Roskilde universitetet
- Studentrepresentant Børge Alexander Aunan, Høgskolen i Telemark
- Professor emeritus Kirsten Lycke, Universitetet i Oslo
- Studiedirektør Bjørn J. Monstad, Universitetet i Agder

Seniorrådgiver Wenche Froestad i NOKUT har vært komiteens sekretær. Komiteen besøkte institusjonen 13. mars og 27. - 29. august 2012¹. I det innledende besøket hadde komiteen samtaler med universitetsledelsen og med sentrale studentrepresentanter. Ved hovedbesøket hadde komiteen samtaler med tillitsvalgte studenter, emne- og programansvarlige, instituttledere og ledelsen ved to fakulteter. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for hovedbesøket er lagt ved. Før rapporten ble avlevert, har institusjonen sett et rapportutkast for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser.

¹ Komiteens hovedbesøk var planlagt til 30. mai til 1. juni, men besøket måtte utsettes da flere sentrale aktører var omfattet av streik.

1.2 Kort beskrivelse av Universitetet i Tromsø

Universitetet i Tromsø ble åpnet 1. september 1972, og fusjonerte med Høgskolen i Tromsø under navnet Universitetet i Tromsø fra 1. januar 2009. Universitetet har i dag 2533 ansatte og 8324 studenter. Det er 6,3 studenter per ansatt i undervisnings- og forskerstillinger, mens landsgjennomsnittet for universiteter er 8,5². Universitetet har seks fakulteter med tilsammen 28 institutter og sentre. I tillegg er seks enheter direkte underlagt styret:

Fakulteter	Andre enheter under styret
Det helsevitenskapelige fakultet	Senter for kvinne- og kjønnsforskning (Kvinnforsk)
Det juridiske fakultet	Senter for samiske studier (Samisk senter)
Det kunstfaglige fakultet	Tromsø Museum --- Universitetsmuseet
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi	Universitetsbiblioteket
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning	Universitetets videre- og etterutdanning (U-vett)
Fakultet for naturvitenskap og teknologi	Barentsinstituttet i Kirkenes

I følge den tilsendte dokumentasjonen vektlegger universitetet ansvaret for å utdanne kandidater med gode og relevante kvalifikasjoner til sentrale yrker innenfor velferdssamfunnet, som helse, omsorg, kultur og utdanning. Samtidig anser institusjonen at innovasjon og verdiskapning i næringslivet krever godt kvalifiserte kandidater på områder som naturvitenskap, teknologi og økonomi. Utviklingsarbeidet innenfor disse områdene skal foregå i et nært samarbeid med næringslivet, kunst- og kulturlivet, offentlig sektor og samfunnet for øvrig. Universitetet skal tilby forskningsbasert utdanning innenfor både tradisjonelle universitetsutdanninger og profesjonsutdanninger, og er alene i Norge om å tilby utdanning innen blant annet:

- fred og konfliktransformasjon
- telemedisin
- femårige integrerte grunnskolelærerutdanninger som hovedform for grunnskolelærerutdanning
- offentlig trafikkflygerutdanning

Universitetet i Tromsø ble i 2011 tildelt et Senter for fremragende utdanning i samarbeid med Universitetet i Oslo – Centre for Professional Learning in Teacher Education (ProTed) som skal utvikle en forskningsbasert og helhetlig lærerutdanning i samarbeid med partnerskoler.

Universitetet har to sentre for fremragende forskning og deltar i tre sentre for forskningsdrevet innovasjon. I universitetets strategi heter det at «*universitetet skal arbeide for at forskerutdanningen kan foregå i strukturerte og godt kvalitetssikrede forskerutdanningsprogram som kan løfte fram nye forskertalenter*». Forskerutdanningen er omfattet av universitetets kvalitetssikringssystem. I 2011 avla 114 kandidater doktorgraden ved universitetet, mot 96 kandidater året før³.

2 Kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø

Kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø har én fellesdel og én spesiell del som blir tilpasset det enkelte fakultet. Den generelle delen av systembeskrivelsen omhandler elementer som formålet med systemet, sentrale aktører og ansvarsområder for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene, evaluering og analyse. Systembeskrivelsen viser hvordan de ulike aktørene og nivåene rapporterer til universitetets årlige utdanningsmelding. Den omtaler formål, retningslinjer og ulike

² Tall fra DBH våren 2012.

³ Tall fra DBH.

metoder for evalueringsaktiviteten. Videre omtales områder som bør analyseres for å vurdere utdanningskvalitet, og hvilke nøkkeltall og annen informasjon analysene kan bygge på. Hvert fakultet skal ha egne prosedyrebeskrivelser som inneholder prosedyrer, rutiner og arbeidsfordeling for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningsvirksomheten. Hele kvalitetssikringssystemet er nettbasert.

Universitetets mål for utdanningsvirksomheten skal være utgangspunkt for analyser og rapportering i kvalitetsarbeidet. Universitetets overordnede mål for utdanningsvirksomheten er å ha gode og relevante utdanningstilbud som er basert på forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, og å opprettholde bredde og mangfold i utdanningstilbudet.

Kvalitetssikringssystemet skal bidra til å skape en kultur der utvikling og forbedring av kvalitet står i fokus. God kvalitet skal bli identifisert, og kvalitetssvikt skal avdekkes og bli korrigert. Alle enheter ved universitetet har ansvar for å konkretisere arbeidsrutiner og tiltak for å nå målene for utdanningsvirksomheten. Arbeidet med utdanningskvalitet er inndelt i følgende sju aspekter:

- Styringskvalitet omfatter universitetets evne til å styre og utvikle kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten.
- Rammekvalitet omfatter universitetets arbeid med studentens fysiske, psykososiale og organisatoriske læringsmiljø. Det vil si alle forhold som har betydning for studentens læring, helse og trivsel.
- Relevanskvalitet omfatter utdanningenes relevans i forhold til samfunnets og arbeidslivets behov for kompetanse, og den langsiktige verdiskapningen som utdanningene bidrar til for samfunnet, kulturen og den enkelte student.
- Inntakskvalitet omfatter nivået på studentenes faglige forkunnskaper når de begynner på et studieprogram slik disse er vektlagt i opptaksregelverk og studieplaner.
- Studieprogramkvalitet omfatter programmets faglige innhold og organiseringen av de ulike deler som inngår i programmet.
- Undervisningskvalitet omfatter det faglige og pedagogiske nivået på, og gjennomføringen av, undervisningsaktiviteter og veiledning.
- Resultatkvalitet omfatter studentenes faglige prestasjoner og læringsutbytte.

Systembeskrivelsen har 20 kapitler som omhandler ansvar og arbeidsprosesser vedrørende forvaltningsoppgaver knyttet til utdanningsvirksomheten. Den overordnede beskrivelsen lister opp de ulike oppgavene og har lenke til mer konkrete beskrivelsene. Fra universitetets nettsider kan en gå inn i de enkelte fakultetenes prosedyrebeskrivelser. Fakultetene har ansvar for å utarbeide egne rutiner for:

- Eksamensadministrasjon
- Opptaksarbeid
- Kvalitetssikring av praksis i studiene
- Etablering/nedlegging/endring av studietilbud
- Ansvars- og arbeidsfordeling for fastsetting av emnebeskrivelser og fag- og studieplaner
- Tidsbegrensning av studierettigheter
- Behandling av permisjonssøknader
- Godkjenning/innpassing
- Evaluering
- System for ekstern evaluering av utdanningene
- Kvalitetssikring av konvensjonsrelaterte utdanninger. System for håndtering av avvik og korrigerende tiltak skal inngå i dette, og det skal foreligge minimumsbeskrivelse på instituttnivå.

Fakultetene kan selv utarbeide flere prosedyrer.

3 Komiteens vurdering av universitetets bruk og nytte av kvalitetssikringssystemet

I dette kapitlet gir komiteen innledningsvis en begrunnelse for innrettingen av evalueringen. Deretter følger komiteens vurdering av hvordan systemet brukes og gir nytte i kvalitetsarbeid på henholdsvis fakultets- og studienivå. Avslutningsvis oppsummerer komiteen sine vurderinger av universitetets kvalitetssikringssystem i henhold til NOKUTs evalueringskriterier.

3.1 Evalueringens opplegg og innretting

NOKUT godkjente kvalitetssikringssystemene ved daværende Høgskolen i Tromsø og Universitetet i Tromsø i 2006. Etter fusjonen har Universitetet i Tromsø et nytt system for kvalitetssikring av utdanningen. Komiteen har merket seg at begge institusjonene ble anbefalt å vurdere graden av variasjon mellom ulike enheter i organisasjonen og helheten i kvalitetssikringssystemene, og å styrke læring på tvers i organisasjonen. Etter komiteens mening beskriver universitetets generelle systembeskrivelse kvalitetssikringssystemets elementer og prosesser på en oversiktlig og tydelig måte. Ansvarsdelingen mellom sentralt nivå og fakultetsnivå framstår som velbegrunnet og klart definert. Det er også beskrevet klart hvilke personer og organer som har ansvar for gjennomføring og oppfølging av tiltak og vedtak i kvalitetsarbeidet. Anbefalingene som de to fusjonerte institusjonene fikk i forrige evalueringsrunde, tyder imidlertid på at det kan være aktuelt å følge opp hvordan dette fungerer i praksis.

I sitt skriv om status og utfordringer i kvalitetsarbeidet forut for komiteens innledende besøk, framholder universitetsledelsen utfordringer med studentenes involvering i det systematiske kvalitetsarbeidet, i arbeidet med å fornye studienes lærings- og vurderingsformer, det å sikre at den omfattende rapporteringen til utdanningsmeldingene bidrar til kvalitetsutvikling og forbedringer av utdanningsvirksomheten og at det systematiske kvalitetsarbeidet ikke synes å være tilstrekkelig prioritert ved alle enheter. I skrivet framkommer det at universitetet selv vil evaluere rapporteringsrutinene og modeller for utdanningsledelse i løpet av året. Tre fakulteter har fått forlenget frist til å ferdigstille sine prosedyrebeskrivelser med begrunnelse i at fusjonsprosessen førte til omlegginger i organisering og tilpassing av innholdet i flere av studiene. Selve fusjonsprosessen ble dermed mer tidkrevende enn beregnet.

Universitetsledelsen har ukentlige faste møter med studenttillitsvalgte på institusjonsnivå. Studentene framholdt at de har posisjoner i alle aktuelle organer, at de opplever å bli hørt og at de i stor grad får gjennomslag for sine synspunkter. I henhold til kvalitetssikringssystemet skal det også være faste møter mellom ledelsen og studenttillitsvalgte på andre nivåer i organisasjonen. Studentenes reelle medvirkning er viktig i kvalitetsarbeidet. Komiteen valgte derfor å ha samtaler med tillitsvalgte studenter fra flere organisasjonsnivåer under sitt hovedbesøk.

Universitetets utdanningsmeldinger inneholder adekvat informasjon og analyser, og disse følges opp med forslag til tiltak og krav til fakultetene. Meldingene viser eksempler på at vedtatte tiltak er blitt implementert, og resultater av gjennomførte tiltak drøftes i påfølgende utdanningsmelding. Universitetet synes å ha et bevisst forhold til hvilke problemer som krever innsats over tid, og utdanningsmeldingene omtaler tiltak som ennå ikke er blitt løst. Gjennom innledende dokumentstudier og besøk fikk komiteen inntrykk av at universitetet har utarbeidet og implementert et system for kvalitetssikring som favner hele utdanningsvirksomheten, og at systemet er i aktiv bruk. Komiteen har

derfor valgt å vurdere universitetets bruk og nytte av kvalitetssikringssystemet gjennom å studere utvalgte deler av kvalitetsarbeidet noe nærmere, framfor å innrette evalueringen mot en bred gjennomgang av systemet.

Komiteen har merket seg at fakultetene har store friheter til selv å utforme kvalitetssikringen rundt de enkelte studiene. Mye av ansvaret for det studienære kvalitetsarbeidet ligger naturlig nok på studienivået, og rapporteringene fra dette nivået går i all hovedsak til instituttene som igjen rapporterer videre til fakultetsnivå. Komiteen har derfor valgt å se nærmere på kvalitetsarbeidet på fakultetsnivå, og vurdere i hvilken grad fakultetene oppfyller de forpliktelser de er tillagt i den overordnede systembeskrivelsen. For å avgrense evalueringen har komiteen valgt å studere dokumentasjon og ha samtaler med sentrale aktører ved to fakulteter, henholdsvis Fakultet for naturvitenskap og teknologi og Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning. For å få innblikk i hvordan fakultetenes prosedyrer og rutiner innvirker på kvalitetsarbeidet i praksis, har komiteen også måttet vurdere kvalitetsarbeidet på studienivå. I denne forbindelse har komiteen, av kapasitetsgrunner, konsentrert sine vurderinger til kvalitetssikring av studienes faglige innhold og pedagogisk kvalitet.⁴ De to studiene som er vurdert er henholdsvis bachelorstudiet i sosiologi og bachelorstudiet i samfunnssikkerhet og miljø.

3.2 Kvalitetsarbeid og kvalitetssikringssystem på fakultetsnivå

Et av de fakultetene som ble valgt ut som case, har fra universitetsledelsens side fått forlenget frist for å utarbeide prosedyrebeskrivelser. Tilsendt dokumentasjon viste at prosedyrer for kvalitetssikring av utdanningen var blitt utarbeidet og vedtatt før komiteens hovedbesøk.

Fakultetenes prosedyrer fastslår at alle emner skal evalueres én gang i løpet av en treårssyklus og alltid første gang det undervises i emnet. Evalueringen gjennomføres i all hovedsak mot slutten av undervisningsperioden og skal omfatte vurderinger fra både studenter og faglærere. Begge fakultetene oppfordrer til dialogbasert evaluering, men instituttene har frihet til selv å velge metode for evaluering av emner. Begge fakulteter tilbyr bistand i form av web-baserte spørreskjemaundersøkelser. I prosedyrene for Fakultet for naturvitenskap og teknologi fastslås at spørreskjemaet skal tilpasses det enkelte studieprogram. I henhold til fakultetenes prosedyrer skal evalueringer dokumenteres. Resultater av evalueringer og oppfølging av dem skal formidles til studentene.

Systemene for studentevaluering er i funksjon på begge fakulteter. Informasjon samles inn, analyseres og aggregeres opp til fakultetsnivå. Det utarbeides årlige rapporter og handlingsplaner både på fakultets- og instituttnivå. Dokumentasjonen viser eksempler på at informasjon fra studentevalueringer har ført til konkrete tiltak.

Komiteen ser likevel noen problemer i fakultetenes opplegg for studentevalueringer. Tidspunktet for emneevalueringene er ett problem. Når det evalueres først mot slutten av undervisningen i emnet, vil eventuelle tiltak først komme neste studentkull til gode. Evalueringer som gjennomføres etter avsluttende emneoppgave, stimulerer lite til respons, da studentene ofte har flyttet sin oppmerksomhet til neste emne. Studentene mente at dette virket demotiverende. Tiltak som igangsettes neste semester er vanskeligere å formidle tilbake til de studentene som svarte på evalueringen. Evalueringsformen synes også ofte å være et problem. Samtalene komiteen hadde med lærere og studenter, tyder på

⁴ Dette betyr blant annet at komiteen ikke har hatt fokus på kvalitetssikring av relevans i studiene.

utstrakt bruk av de web-baserte spørreskjemaene som fakultetene tilbyr. Skjemaene blir ikke alltid tilpasset de enkelte studiene. Dersom slike undersøkelser skal videreføres, bør det stilles krav til at faglærere og tillitsvalgte studenter bidrar til å utarbeide spørsmål som er tilpasset det enkelte studium. Etter komiteens mening bør fakultetene vurdere å utarbeide forslag og maler også for andre evalueringsformer.

Fakultetene er noe forskjellige når det gjelder kvalitetssikring av praksis. Fakultet for humaniora, samfunnsfag og lærerutdanning har studier med mye obligatorisk praksis, og fakultetet har utarbeidet grundige retningslinjer for gjennomføring og forvaltning av studentenes praksis. For de rammeplanstyrte utdanningene foregår praksis i hovedsak ved praksisinstitusjoner som instituttet har avtale med. Det er egne praksisplaner og emneplaner for det enkelte studietilbud som spesifiserer praksisopplæringen. Tildeling av praksisplass skal skje på bakgrunn av en faglig vurdering av utbytte studenten vil få. Praksis anses som et emne og evalueres på samme måte som andre emner. Alle lærerutdanningene skal ha egne praksisplaner, som blant annet beskriver studentenes egenrevisjoner og veiledende vurdering.

Fakultet for naturvitenskap og teknologi har også utarbeidet rutiner for kvalitetssikring av praksis i studiene. Instituttene er ansvarlige for godkjenning og administrasjon av praksisen. Sivilingeniørstudiet har krav om seks ukers praksis. Det vanlige her er at praksisen gjennomføres som en sommerjobb. Denne praksisen er ikke organisert som et emne, og det gjennomføres heller ingen emne-evaluering. I ingeniørutdanningene kan studentene ha praksis med et omfang på inntil 10 studiepoeng. Denne kan inngå i valgfrie emner eller i tekniske spesialiseringsemner. Denne praksisen inngår i et emne og skal evalueres som et hvert annet emne. Det er utarbeida egne retningslinjer for praksisen. Etter komiteens mening har begge fakultetene utarbeidet adekvate prosedyrer for kvalitetssikring av praksis.

Det er utarbeidet prosedyrer for intern evaluering av hele studieprogram ved begge fakulteter. I prosedyrebeskrivelsen for Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning framgår det at studieprogramevalueringer skal gjennomføres én gang per år av programledelsen. Møter mellom ansatte i programledelse og studenter anbefales, men programledelsen bestemmer selv metode og tidspunkt. Ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi tilsier prosedyren at det skal gjennomføres en grundig studieprogramevaluering som omfatter alle studenter på programmet hvert annet år. I perioden mellom disse evalueringene skal det gjennomføres en kortere evaluering av første studieår. Også dette fakultetet anbefaler instituttene å benytte dialogbasert evaluering. Begge fakulteter henviser til universitetets overordnede kvalitetssikringssystem for beskrivelse av innholdet i programevaluering. De nettbaserte systembeskrivelsene har lenke til det sentrale systemet. Det er angitt frister for gjennomføring og rapportering i begge prosedyrene.

Begge fakulteter har utarbeidet prosedyrer for ekstern evaluering av studieprogram. Ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning skal det hvert år velges ut to studier for ekstern evaluering. Utvelgelsen skjer på bakgrunn av nøkkeldata og interne programevalueringer. Utvalg av program og fastsetting av mandat for komiteen skjer på fakultetsnivå, men instituttene kan gi innspill til komiteens mandat. Rapporter fra den interne evalueringen av studieprogram skal sendes til fakultetene som skal vurdere kvalitetsutvikling over tid og gi tilbakemelding til instituttene om kvalitetsforbedrende tiltak. Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning har også gjennomført eksterne programevalueringer, og komiteen har hatt tilgang til to slike rapporter. De to rapportene er relativt forskjellige, og det er tydelig at mandatene for evalueringskomiteene blir

tilpasset den enkelte evaluering. Fakultetsledelsen opplevde disse evalueringene som svært nyttige. Etter komiteens vurdering kan det være fornuftig å ha vide rammer, slik at evalueringer kan vinkles ulikt etter behov. Dette åpner også for at evalueringens treffsikkerhet kan forbedres gjennom at ulike interessenter (ledelse, fagmiljø, studenter eller eksterne aktører) trekkes inn ved utformingen av den enkelte evaluering. Fakultet for naturvitenskap og teknologi planlegger å gjennomføre slike evalueringer fra og med høsten 2012 eller våren 2013, og gjennomføre evaluering av minst ett studieprogram minimum annethvert år.

Samlet sett mener komiteen at begge fakulteter har tydelige og gode evalueringsprosedyrer.

Fakultetene har ansvar for å samle inn rapportering fra instituttene og gi innspill til universitetets utdanningsmelding. Komiteen har fått tilsendt siste års rapport og årsplan fra begge fakultetene. Begge fakulteter har tilfredsstillende rapporter og årsplaner som viser at resultater fra kvalitetsarbeidet blir analysert, og at tiltak iverksettes. Dokumentasjon og samtaler tyder på at kvalitetssikringssystemet frambringer relevant informasjon som analyseres og fører til at tiltak blir satt i gang. Samtalene komiteen hadde med tillitsvalgte studenter og emne- og programansvarlige, tyder imidlertid på at fakultetenes formidling om oppfølging av evalueringene ikke helt fungerer etter intensjonen.

Fakultetene har organisert doktorgradsutdanningen som ett program på fakultetsnivå med spesialiseringer eller studieretninger innen ulike disipliner. Komiteen har merket seg at begge fakultetene hadde relativt mange studieretninger. De to fakultetsledelsene mente at doktorgradsprogrammene har fagmiljøer som er robuste nok til å tilfredsstille nasjonale standarder, og at det er programnivået som må måles opp mot nasjonale standarder, ikke de enkelte studieretninger.

Universitetsstyret har ansvar for å vedta oppretting og nedlegging av studieprogram og studieretninger, herunder se til at alle kriterier og standarder er oppfylt ved etablering av nye studieprogram. Fakultetene har ansvar for å kvalitetssikre all utdanning som tilbys ved fakultetet, og fremmer forslag om oppretting av nye studier for universitetsstyret. Forslag til nye studier skal beskrives i henhold til fastsatte maler. Fakultetene har ansvar for å sikre at pågående og planlagte studieprogram tilfredsstiller nasjonale standarder. Komiteen har fått inntrykk av at slike vurderinger kan være utfordrende for en fakultetsledelse som befinner seg nært de aktuelle fagmiljøene. I lys av dette vil komiteen anbefale at Universitetet i Tromsø styrker de prosedyrene på institusjonsnivå som bidrar til å kvalitetssikre de vurderinger som gjøres på fakultetsnivå med hensyn til innfrielse av nasjonale standarder.

I forbindelse med fusjonsprosessen ble alle universitetets studier gjennomgått, og ved eksempelvis Fakultet for humaniora, samfunnsfag og lærerutdanning ble fire studier nedlagt i denne prosessen. Fakultetsledelsen ved dette fakultetet framholdt også at ekstern evaluering av studieprogram er et viktig verktøy for å vurdere hvorvidt det er behov for vesentlig endringer eller avvikling av studieprogram.

Fakultetene har organisert deltakelse i studieutvalg/utdanningsutvalg noe ulikt. Ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning består utdanningsutvalget av prodekan(leder), to ansatte i undervisnings- og forskerstillinger, en teknisk/administrativt ansatt og to studenter. Fakultet for naturvitenskap og teknologi har et studieutvalg som består av prodekan(leder), instituttlederne for hvert institutt og fire studentrepresentanter. Dekanen er vararepresentant for prodekan. Studiesjefen er sekretær for utvalget. Denne sammensetningen gjør at utvalget har medlemmer som er svært kompetente og i posisjon innen de enkelte studier. Organiseringen kan styrke iverksetting og

oppfølging av tiltak. På den annen side kan en risikere at instituttlederne i for stor grad fungerer som representanter for sitt eget institutt. Etter komiteens vurdering kan dette gjøre at utvalget fungerer konserverende. Komiteen ser at universitetet har prosedyrer, maler og organer for å kvalitetssikre nye studietilbud. Uavhengig av organisering av utvalg, anser komiteen at nærheten til fagmiljøene alltid vil kunne gjøre det vanskelig for fakultetsnivået å fatte vedtak om å legge ned et studietilbud. De studenttillitsvalgte mente de i liten grad var involvert i arbeidet med å analysere informasjon og foreslå tiltak. De hadde heller ikke fått tilfredsstillende opplæring i rollen som tillitsvalgt. Studentene har representanter, men innkallinger blir enkelte ganger oversett og det er ingen systematikk i overføring av informasjon til nye studentrepresentanter. Etter komiteens mening, er det behov for å styrke studentenes involvering i kvalitetsarbeidet.

På institusjonsnivå har læringsmiljøutvalget ansvar for å vurdere kvaliteten i læringsmiljøet og i studiene. I samtale med komiteen framsatte fakultetsledelsen et ønske om at det i tillegg ble opprettet et forum hvor fakultetenes ledelse og universitetsledelsen samlet kunne diskutere utdanningskvalitet. Komiteen støtter dette ønsket.

Samlet sett er det komiteens inntrykk at fakultetsnivået først og fremst har en strategisk og oppfølgende rolle. Fakultetet fastsetter prosedyrer og tilbyr hjelp for gjennomføring av den web-baserte emneevalueringen. Ingen av fakultetene har egne kvalitetssikringsutvalg. Ved Fakultet for humaniora, samfunnsfag og lærerutdanning blir kvalitetssikringsrapporter behandlet i programstyrer og i utdanningsutvalget. Ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi behandles rapportene i studietilvalget og i fakultetsstyrene. Komiteen ser at fakultetene har fora for å rapportering og vurdere tiltak. Komiteen fikk imidlertid ikke inntrykk av at utvalgene var involvert i å spre ideer til god praksis eller til pedagogisk utvikling. Etter komiteens mening bør fakultetene utvikle fora, eller benytte eksisterende organer til å spre god praksis, ideer til undervisningsformer og liknende. Studentenes involvering i kvalitetsarbeidet må styrkes.

3.3 Kvalitetsarbeid og kvalitetssikringssystem på studienivå

Instituttene har ansvar for å sikre faglig og pedagogisk kvalitet i undervisningen. Det instituttet som har ansvar for et studieprogram, skal ivareta helheten i programmet og sikre den tematiske organiseringen av det, uavhengig av de organisatoriske avgrensninger som instituttene og fakultetene representerer. Instituttene ledes av ansatte instituttledere. Studieprogrammene kan ha programstyrer som ledes enten av instituttleder eller en oppnevnt leder, eller det kan være en ansatt studieleder for programmet. I samtale med instituttledere og programansvarlige hevdet flere at det var «lang vei opp». På instituttnivå var det også vanskelig å finne igjen forslag som ble spilt inn i rapporteringen. Det var imidlertid stor enighet i at fakultetet ga god service. Instituttlederne ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi var fornøyd med organiseringen av studietilvalget som gir dem et felles forum for å diskutere utdanningskvalitet.

Instituttene har ansvar for å foreta emneevaluering, og kan selv velge evalueringssopplegg innenfor rammene av fakultetenes prosedyrer. Instituttene lager handlingsplaner og har årlig gjennomgang av studieplanene. Instituttlederne så det som viktig å skape motivasjon i fagmiljøene, sørge for progresjon i studiet, vurdere emnebeskrivelser, tenke helhet og relevans i studiene, og å sikre at emner som tilbys har et studentantall som kan gi et studentmiljø. Instituttlederne skal følge opp ansatte gjennom årlige medarbeidersamtaler. Instituttlederne framholdt kontakten med de tillitsvalgte studentene som viktig, og var tillegg åpne for ad hoc henvendelser fra studenter.

Komiteen fikk inntrykk av at institutt- og programnivået hadde god kjennskap til og brukte fakultetenes prosedyrer, og at systemet ble ansett som viktig. Samtidig brukte emne- og programansvarlige også mer uformelle metoder for å utvikle undervisningen. De skaffet seg vurderinger fra studentene i forbindelse med undervisningen, gjennom innleveringer og de ber tillitsvalgte studenter ta opp ulike forhold i klassemøter. Det var også vanlig at studentene tok direkte kontakt med faglærer, emne-ansvarlige, programansvarlige eller instituttlederne for å ta opp forhold de ønsket å endre. Komiteen fikk inntrykk av at slike ad-hoc henvendelser var akseptert og kunne fungere for både studenter og ansatte. Denne mer uformelle kvalitetsutviklingen kan være egnet til å justere enkle forhold i den daglige arbeidet. Imidlertid er det et problem at denne type kvalitetsarbeid ikke dokumenteres, det blir svært personavhengig og det er lite egnet til å løse vanskelige problemer. Det er også viktig at slike ordninger ikke undergraver det systematiske kvalitetsarbeidet.

Studentene mente quest-back-opplegget for emneevalueringer var passiviserende og ønsket flere muntlige, engasjerende evalueringsformer. De emne- og programansvarlige syntes at evalueringsformen ga for lite interessant informasjon. Samtidig fikk komiteen inntrykk av at denne evalueringsformen nærmest alltid ble anvendt på studier med mange studenter. I tillegg til at studentene ofte er lite motiverte for å evaluere på slutten av semesteret, synes kommunikasjonsformen i seg selv å være et problem. Universitetet har som prinsipp at studentene skal kontaktes via den epostadressen de har fått fra universitetet. Studentene mente at få studenter brukte denne aktivt, og at studentene ikke alltid sørger for at universitetets henvendelser videresendes. Studentene overser dermed også gjerne henvendelser om evaluering. Komiteen mener universitetet bør bidra til at henvendelser fra universitetet blir videresendt til adresser studentene anvender jevnlig.

Studentene etterlyste systematiske underveisevalueringer. Det er mer motiverende for studenter å svare på evalueringer når de selv kan ha fordeler av eventuelle endringer. Komiteen anbefaler at universitetet vurderer metoder for studentevaluering og legger større vekt på evalueringer underveis i studiet. Samtalene under institusjonsbesøket tyder på at det finnes gode evalueringsmetoder som involverer flere studenter i mange fagmiljøer. Universitetet har også sterke pedagogiske miljøer som kan bidra med ideer.

Ifølge systembeskrivelsen skal studentene få tilbakemelding om resultater av evalueringer. De tillitsvalgte studentene komiteen møtte, mente at dette i liten grad ble gjort. Studentene syntes likevel å ha tiltro til at tiltak ble satt i verk, og som tillitsvalgte merket de enkelte ganger at ting var rettet opp i. Instituttlederne innså at manglende tilbakemeldinger kunne være et problem. Forklaringen kan ofte være at det tar tid fra en evaluering er analysert og tiltak satt i gang, før en kan gi tilbakemelding. Studentene som deltok i evalueringen, kan være vanskelig å få kontakt med fordi de er spredt på nye emner eller studier.

Instituttledere og programansvarlige la stor vekt på oppfølging av evalueringer og mente det var stort engasjement i faggruppene. De anså at tilfeller av gjentatte klager på enkelte faglærere, var det vanskeligste å løse. Flere mente «verktøykassa» inneholdt for få effektive virkemidler i disse vanskelige sakene. Universitetet har gode universitetspedagogiske kurs, men disse opplevdes gjerne som lite relevante for ansatte med lang ansiennitet. Komiteen anser at spesialtiltak overfor enkeltpersoner kan virke lite motiverende, og kan oppleves som stigmatiserende. Det kan derfor være bedre med pedagogiske tiltak som involverer hele fagmiljøet.

Som nevnt anser komiteen at fakultetene har tilfredsstillende prosedyrer for kvalitetssikring av praksis. Komiteen vil likevel knytte noen kommentarer ut fra samtalene på programnivå. I bachelorstudiet samfunnsikkerhet- og miljø er det mulig å velge praksis som valgfag, og i samtalene kom det fram at studentene kjente til at det hadde vært problemer knyttet til praksisstudiene. Komiteen mener derfor at universitetet bør vurdere sine metoder for å kvalitetssikre denne type praksis, og sørge for at praksisplassene blir formelt evaluert av studentene.

Komiteens samtaler på de to fakultetene tydet på at både institutt- og programnivå har lagt ned mye arbeid i å utarbeide læringsutbyttebeskrivelser. Dette arbeidet ble omtalt som svært positivt. Det er tydelig at både overordnet studieplan og emnebeskrivelser er omarbeidet i betydelig grad. Dette har ført til nye arbeidsformer for studentene og nye vurderingsformer. Studentene komiteen traff, kjente godt til arbeidskrav og hadde mye skryt av undervisningen. Studieplanen var ny, og det varierte hvordan studentene opplevde den. Enkelte syntes det var vanskelig å få oversikt over helheten, men at emnebeskrivelsene var gode. Studentene mente at arbeidskrav var veldig godt beskrevet. Studentene var også godt fornøyd med eksamensformer. Mye bruk av problemløsende oppgaver med realistiske eksempler gjorde at de opplevde eksamen som relevant, og at studentene fikk vist sine kunnskaper og forståelse på en god måte.

Program- eller instituttstyrene får tilsendt bearbejdede nøkkeldata to ganger i året. Dataene brukes sammen med emne- og programevalueringer i vurdering av studiene på program- og instituttnivå. De rapporter og årsplaner som komiteen har fått tilsendt, viser at den informasjonen systemet frambringer blir analysert i forhold til fastsatte mål. I årsplanene er det fastsatt tiltak og angitt ansvar for oppfølging. Det framkommer at det er relativt høyt frafall i enkelte studier. Fagmiljøene forklarte dette med at mange studenter kommer direkte fra videregående skole uten å ha gode nok forutsetninger for det studiet de hadde valgt. Universitet har forsøkt ulike tiltak for å redusere frafallet. De programansvarlige framholdt at det må være en grense for spesielle tiltak overfor studenter som står i fare for å stryke eller falle fra. Enkelte studenter har valgt et fag de ikke har kunnskaper nok til å mestre. Studentene mente at universitetet bør påse at informasjon om studiene er tydelig nok når det gjelder krav til forkunnskaper.

På begge fakulteter var instituttene inndelt i faggrupper eller fagteam som syntes å være viktige fora for å diskutere utdanningskvalitet. Fra de to utvalgte studiene fikk komiteen inntrykk av at det var gode rutiner for den årlige gjennomgangen av studieplanene. Fagmiljøene syntes å være godt integrert og organisert med felles diskusjoner i fagteam og lærermøter. Det er viktig at fagmiljøene har gode kollegiale diskusjoner. Studentene er involvert i formelle organer som programstyrene. For at studentene skal ha reell innflytelse, er det viktig at fagmiljøet ikke i realiteten har avgjort saker som skal drøftes i programstyrene. Komiteen fikk inntrykk av at det ikke var organisert fagutvalg i alle studier. Fagutvalg kan fungere godt som arena for å engasjere studentene, og komiteen vil anbefale at universitetet støtter dannelsen av fagutvalg der studentene tar initiativ til slike. Det synes å være et problem at studentene i liten grad deltar i kvalitetsarbeidet. Studentorganisasjonen får valgt representanter til formelle utvalg. Studentorganisasjonen har også arrangert kurs for tillitsvalgte studenter, men har ikke kapasitet til å gjennomføre dette på årlig basis. Fusjonen har ført til endringer som også gir utfordringer for studentorganisasjonen. Komiteen anser det som viktig at studentorganisasjonen bidrar i kurs for studentrepresentanter, men vil understreke universitetets ansvar for at studenter som påtar seg tillitsverv i kvalitetsarbeidet, får nødvendig opplæring.

Lav studentdeltakelse i kvalitetsarbeidet kan skyldes at studentene i liten grad er på campus utenom undervisningen. Komiteen fikk også forståelse av at enkelte studier hadde særskilte utfordringer. Et problem ved flere studier er at studentene ikke kjenner hverandre særlig godt. Dette gjaldt studier som besto av mange spredte emner hvor studentene kommer fra ulike studier. Studentene mente også at det var vanskelig å bli kjent med andre studenter dersom undervisningen i stor grad foregikk i forelesninger, og hvor det var lite bruk av seminarer eller grupper. Komiteen fikk høre flere eksempler på at tiltak fra instituttens side, blant annet ble det avholdt fagdager og organisert fagutvalg. Studiet Samfunnssikkerhet og miljø er tverrfaglig, relativt nyopprettet og lokalisert utenfor campus. Det er heller ikke fagutvalg ved studiet, men klassetillitsvalgte forsøker å opprette dette. Klassetillitsvalgte har heller ikke posisjon i direkte tilknytning til studentorganisasjonen. Det syntes å være liten støtte rundt rollen som klassetillitsvalg, og komiteen fikk høre at det kunne være vanskelig å få gjennomslag for studentenes synspunkter og forslag. Komiteen mener universitetet aktivt må bidra til at fagutvalg opprettes der slike ikke finnes.

De tillitsvalgte studentene hadde mye godt å si om undervisning, arbeidsformer og vurderingsformer. Den gode tilgjengeligheten til faglærere, emne- og programansvarlige og instituttledere er viktig for dem. Systemet legger også opp til formaliserte møter mellom tillitsvalgte studenter og ledelse på program- og instituttnivå. Studentenes deltakelse i kvalitetsarbeidet er svært viktig, og syntes likevel å være en utfordring. Komiteen anbefaler at universitetet prioriterer ressurser til å arbeide med dette i samarbeid med studentorganisasjonen.

3.4 Samlet vurdering av kvalitetssikringssystemet i lys av evalueringskriteriene

Kriterium 1: Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet fremmer bred deltakelse i kvalitetsarbeidet blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer, om det stimulerer til et kvalitetsarbeid som er preget av åpenhet engasjement og forbedringsvilje, og om informasjon og vurderinger er dokumenterte og tilgjengelige.

Etter komiteens mening er kvalitetssikringssystemet tydelig beskrevet både i trykte hefter og som nettbasert system. Det er lett å orientere seg i systemet som har egne innganger for studenter og ansatte. Samtalene under komiteens besøk tyder på at systemet er vel ansett blant ledere og andre ansatte. Komiteen fikk inntrykk av at kvalitetssikringssystemet ble oppfattet som et viktig verktøy i arbeidet med å utvikle kvalitet i studiene. Det er opprettet utvalg og møteplasser i kvalitetsarbeidet på alle nivå. Komiteens møter med emne- og programansvarlige og instituttledere tydet på at fagmiljøene var engasjert i arbeidet med utdanningskvalitet, og at de hadde møteplasser som var relevante.

Studentenes involvering i det formelle kvalitetsarbeidet syntes å fungere svært godt på institusjonsnivå. Studentene komiteen traff på dette nivået, var svært godt orientert om kvalitetssikringssystemet, de deltok aktivt i kvalitetsarbeidet og hadde ukentlige møter med institusjonsledelsen. Studentene opplevde at deres synspunkter ble hørt og at de fikk gjennomslag. Selv om det er studentdeltakelse i formelle organer, fikk komiteens inntrykk av det representative studentdemokratiet på fakultets- og instituttnivå var noe svakere. Universitetet bør finne tiltak for å styrke studentenes deltakelse på disse nivåene i organisasjonen. Det synes også å være et problem at mange studenter ikke sjekker e-postadressen de får fra universitetet. Universitetet bør påse at studentene sørger for at henvendelsene automatisk videresendes til e-postadresser som de anvender

jevnlig.

Kriterium 2: Mål, plan og ledelsesforankring

NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet er beskrevet slik at det angir de målsettinger, prosesser, aktører og fora som inngår, om det er forankret i ledelsen og besluttede organ på de ulike nivåer, om arbeids- og ansvarsfordeling i kvalitetsarbeidet er fastsatt, og om selve kvalitetssikringssystemet gjøres til gjenstand for jevnlig evaluering og utvikling med sikte på institusjonens eget behov.

Kvalitetssikringssystemet er organisert med tydelig arbeidsdeling og fastsetting av ansvar på alle nivåer i organisasjonen, og systemet framstår som godt integrert i universitetets øvrige plan- og strategiprosesser. Komiteen vil imidlertid anbefale at institusjonsnivået styrkes når det gjelder å vurdere eksisterende og planlagte studier opp mot nasjonale standarder, samt at det etableres et felles fakultetsovergripende kvalitetsforum. Universitetet bør selv vurdere hvorvidt et slikt forum skal ha vedtaksmyndighet og dermed organiseres med representasjon fra ansatte og studenter, eller om det snarere er et behov for en uformell møteplass for alle faglige ledere på fakultets- og institusjonsnivå.

Komiteen har gjennomgått universitetets utdanningsmelding og rapporter fra programnivå, institutt og fakultet, samt årsplaner fra institutt- fakultets- og institusjonsnivå. Etter komiteens vurdering har universitetet et godt system for å fastsette mål og planer for kvalitetsarbeidet. Systembeskrivelsen er tydelig med hensyn til roller og ansvar i kvalitetsarbeidet. Samtalene under institusjonsbesøket tydet på at kvalitetssystemet er godt forankret i ledelsen på alle nivå i organisasjonene. De lederne komiteen snakket med, hadde adekvate fora og møteplasser for å integrere kvalitetsarbeidet.

Kriterium 3: Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene

NOKUT skal vurdere hvorvidt sikring og vurdering i hvert enkelt igangsatt studium bygger på informasjon som innhentes systematisk og fra flere kilder, og om systemet har særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier.

Etter komiteens mening har universitetet utarbeidet et godt system for å samle kvantitative data som sendes program og institutt flere ganger årlig. Universitetet har utarbeidet gode prosedyrer for evalueringer fra studenter og faglærere. Systembeskrivelsen har tydelige beskrivelser av de ulike evalueringene, og studenter og ansatte kan velge tilpassede innganger i det nettbaserte systemet. Dokumentasjonen viser at evalueringene gjennomføres på alle nivåer.

Samtalene under institusjonsbesøket tydet på at quest-back-systemet ble brukt uten at evalueringene frambrakte mye nyttig informasjon til de emne- og programansvarlige. Komiteen vil anbefale at universitetet i større grad anvender andre evalueringsformer, endrer på emneevalueringstidspunkt og gjør mer bruk av underveisevaluering.

De emne- og programansvarlige hadde mange uformelle metoder for å få studentenes vurderinger, og universitetet har en generell åpen-dør-holdning overfor studentene. Komiteen ser ikke noe problem i at slik kontakt anvendes ad hoc i undervisningen, eller for å løse enkle problemer i det daglige. Dette dokumenteres imidlertid ikke, og det bør ikke komme i stedet for det systematiske kvalitetsarbeidet.

Etter komiteens vurdering har universitetet iverksatt gode opplegg for interne evalueringer av helheten i studiene, og for eksterne evalueringer av studieprogrammer.

Kriterium 4: Analyse, vurdering og rapportering

NOKUT skal vurdere hvorvidt den informasjon som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledelsesnivå.

I tillegg til resultater fra evalueringer blir det fra sentralt hold utarbeidet statistiske data med nøkkeltall som sendes program- og instituttstyrer og fakultetene. Etter komiteens mening har universitetet gode rutiner for hvordan innsamlet informasjon skal analyseres, og hvordan vurdering av tiltak skal foregå. Komiteen fikk inntrykk av god aktivitet i dette arbeidet både på emne-/programnivå og på instituttnivå. Fagmiljøene syntes også å ha gode rutiner for systematisk årlig gjennomgang av studieplanene. Lærerne diskuterte ofte kvalitetsarbeid på lærermøter hvor studentene ikke deltar.

Studentene har medvirkningsmulighet i alle formelle forum som programstyrer, instituttstyrer og utvalg på fakultetsnivå. Samtalene med tillitsvalgte studenter tydet likevel på at studentene ikke alltid deltok i arbeidet med å analysere data og vurdere tiltak. Det er viktig at studentene bidrar i denne delen av kvalitetsarbeidet, og universitetet bør sammen med studentrepresentantene vurdere behov for tiltak for å styrke studentenes medvirkning i dette.

Den tilsendte dokumentasjonen viser at det er satt mål for kvalitetsarbeidet og at disse rapporteres på. Det utarbeides handlingsplaner på alle nivåer. De rapporter og planer komiteen har sett, gir inntrykk av en god oppfølging av mål og tiltak. Etter fusjonen gjennomførte universitetet en systematisk gjennomgang av alle studier, blant annet med hensyn til rekruttering, gjennomstrømming og frafall. Prosessen resulterte i at enkelte studier ble avvirket. I dagens system vil eksterne evalueringer av studieprogram kunne brukes for å vurdere hvorvidt studier skal avvikes, dersom nøkkeltall og interne evalueringer gir grunn til bekymring.

Kriterium 5: Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring

NOKUT skal vurdere hvorvidt tiltak for forbedringer vurderes og iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalysene som gjøres. Dette gjelder både tiltak i tilfeller av svikt i forhold til akkrediteringskravene, og tiltak for å videreutvikle studiekvaliteten.

Tilsendt dokumentasjon tyder på at gjennomførte analyser leder til konkrete tiltak. Komiteens inntrykk var at det i fagmiljøene og på instituttnivå foregikk et aktivt kvalitetsarbeid med sikte på å videreutvikle studiene. Analysene som gjennomføres, fører til at det blir foreslått tiltak. Tiltakene blir implementert, og resultatene av dem blir vurdert i påfølgende rapporter. Systemet avdekker i enkelte tilfeller avvik, som for eksempel gjentatte klager på forelesere. Samtalene tydet på at dette ble fulgt opp med medarbeidersamtaler og i noen tilfeller omdisponering av personalressurser. Komiteen fikk likevel høre at det er en begrenset «verktøykasse» i slike tilfeller. I samtalene med komiteen ble det også fremmet ønske om tydeligere informasjon om evalueringsresultater til studenter og ansatte.

4 Konklusjon

Etter komiteens vurdering har Universitetet i Tromsø et system for kvalitetssikring som omfatter alle sider ved utdanningsvirksomheten. Kvalitetssikringssystemet er presist beskrevet med hensyn til aktiviteter, ansvar, delegering og tidsfrister, og systemet er godt integrert mot øvrig planverk. Kvalitetsarbeidet er organisert slik at det legges til rette for bred deltakelse fra ansatte og studenter. Studentene syntes å være svært godt involvert i kvalitetsarbeidet på institusjonsnivå, og de har representanter i aktuelle fora på studie- institutt- og fakultetsnivå. Det syntes likevel å være behov for å styrke studentenes medvirkning og innflytelse.

Komiteen mener at systemet er egnet til å avdekke kvalitetssvikt, og universitetet har dokumentert at systemet er i aktiv bruk. Gjennom kvalitetssikringssystemet blir informasjon innhentet systematisk. Informasjonen blir analysert og rapportert oppover i organisasjonen. Rapportene inneholder forslag til tiltak, og resultater av igangsatte tiltak blir vurdert i påfølgende rapporter.

I lys av dette anbefaler komiteen at system for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Tromsø godkjennes.

5 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

I tillegg til å gi innstilling om hvorvidt systemet bør godkjennes, har komiteen som oppdrag å gi universitetet anbefalinger for å videreutvikle det systematiske arbeidet med utdanningskvalitet. Flere av komiteens anbefalinger er allerede omtalt i teksten foran. Avslutningsvis ønsker komiteen å løfte fram fire forhold som komiteen antar vil kunne styrke kvalitetsarbeidet ved universitetet

Videreutvikle evalueringsrutiner

Komiteen anbefaler at universitetet tenker kritisk gjennom dagens bruk av quest-back i emneevalueringer. Evalueringsformen oppleves lite motiverende for studentene og har lav deltakelse. Spørsmålene synes heller ikke å være tilpasset de enkelte studiene i tilstrekkelig grad. Universitetet bør legge tidspunktet for evalueringen noe fram i tid, slik at den ikke kommer helt på slutten undervisningsperioden i emnet. Komiteen anbefaler generelt at universitetet i større grad innfører systematiske underveisevalueringer. Samtalene under institusjonsbesøket tydet på at emne- og programansvarlige anvendte mange metoder for å skaffe seg tilbakemeldinger fra studentene, men denne informasjonen syntes i liten grad å bli dokumentert. For å øke muligheter til læring i organisasjonen, anbefaler komiteen at en finner metoder for å dokumentere adekvat informasjon fra denne praksisen.

Etablere «student-mobiliserende» prosjekt

Studentene har representanter i alle råd og utvalg i kvalitetsarbeidet, men syntes likevel ikke å være særlig godt involvert i dette. Universitetet bør derfor systematisere studentenes opplæring i ulike funksjoner, og spesielt i kvalitetssikringssystemet. Eksempelvis bør universitetet vurdere å opprette fagutvalg der slike ikke finns, og vurdere hvorvidt dagens system fungerer tilfredsstillende for å sikre studentenes aktive involvering. Dersom kvalitetsarbeidet skal fungere etter hensikten, må det inkludere studentenes aktive deltakelse på alle nivåer og i alle faser av arbeidet. Studentene må delta i å utforme spørsmål og evalueringsformer, og de må delta i å analysere resultater og foreslå tiltak. Det må sikres at informasjon om evalueringsresultater og iverksatte tiltak når frem til studentene.

Komiteen antar at den gjennomførte fusjonsprosessen – som i noen grad fortsatt pågår, også har implikasjoner for studentenes interne organisering og deltakelse i kvalitetsarbeidet. Komiteen vil oppfordre universitetet til å etablere et prosjekt eller en prosess i samarbeid med studentorganisasjonen. Formålet bør være å øke studentenes engasjement på bred front, også innen kvalitetsarbeidet.

Styrke institusjonsnivået:

Fakultetene har vide fullmakter, både når det gjelder faglige vurderinger og når det gjelder den konkrete utformingen av prosedyrer og prosesser. Komiteen har merket seg at institusjonens kvalitetssikringssystem forutsetter at fakultetsnivået foretar alle vurderinger av den pågående utdanningen i forhold til nasjonale standarder, og at universitetsdirektøren ikke foretar kontroll eller egne beregninger av dette. Det er dermed ingen formell behandling av studieprogramsaker på institusjonsnivået utenom universitetsstyret. Selv om det på institusjonsnivå foregår saksforberedelser i tilknytning til universitetsstyrets behandling, mener komiteen at institusjonsnivået i større grad bør gjøre selvstendige vurderinger. Dette har sin bakgrunn i komiteens inntrykk av at vurderinger opp mot eksterne standarder kan være krevende for en fakultetsledelse med nære bånd til de enkelte fagmiljøene. Komiteen vil derfor anbefale at Universitetet i Tromsø styrker institusjonsnivået i denne typen saker, for eksempel gjennom å etablere en kontrollrutine på institusjonsnivå som kan kvalitetssikre de faglige vurderingene som er gjort på fakultetsnivå.

Komiteen har videre registrert et uttrykt behov blant enkelte ledere på fakultets- og instituttnivå om å ha et fakultetsovergripende forum for kvalitetsarbeid og kvalitetsutvikling. Komiteen vil anbefale at det etableres et slikt forum med formål om å styrke nødvendig harmonisering og koordinering på tvers i kvalitetsarbeidet. Et slikt forum kan muligens også spille en rolle når det gjelder å kvalitetssikre faglige vurderinger gjort på fakultetsnivå (jamfør kapittel 3.4).

Forbedre elektronisk kommunikasjon med studentene

Universitetet har som prinsipp at kommunikasjon med studentene skal skje via e-postadresser de får tildelt av universitetet. Komiteen hørte flere eksempler på at mange studenter sjelden bruker disse adressene. Komiteen anbefaler at universitetet revurderer dette prinsippet eller bistår slik at studentene får videresendt viktig informasjon til en aktiv e-postadresse.

6 Vedlegg

6.1 Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk ved institusjonen

27. august:	Fakultet for naturvitenskap og teknologi
08.30 - 09.00	Komitémøte
09.00 - 10.00	Møte med studenter med tillitsverv på program- og fakultetsnivå Oppsummering
10.20 - 11.20	Møte med program- og emne-ansvarlige Oppsummering
11.40 - 12.30	Lunsj

12.30 - 13.30	Møte med instituttledere Oppsummering
13.50 - 14.50	Møte med fakultetsledelsen Oppsummering
15.10 - 15.30	Pause
15.30 - 16.40	Komitémøte
28. august:	Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
08.30 - 09.00	Ankomst og forberedelse
09.00 - 10.00	Møte med instituttledere Oppsummering
10.20 - 11.20	Møte med studenter med tillitsverv på program- og fakultetsnivå Oppsummering
11.40 - 12.30	Lunsj
12.30 - 13.30	Møte med program- og emne-ansvarlige Oppsummering
13.50 - 14.50	Møte med fakultetsledelsen Oppsummering
15.10 - 17.00	Komitémøte, inkl. kort pause
29. august:	Oppsummering til rapport og tilbakemeldinger til UiT
09.00 - 11.00	Komitémøte
11.00 - 11.45	Lunsj
11.50 - 12.10	Kort tilbakemelding til UiT

6.2 Dokumentasjon fra Universitetet i Tromsø.

Dokumentasjon mottatt forut for innledende besøk

Presentasjon av Universitetet i Tromsø

Studiekatalog for 2012

Graden philosophiae doctor ved Universitetet i Tromsø: Oversikt over studietilbudet for Ph.D.-nivået

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Utdanningsmeldingene for studieårene 2008/2009, 2009/2010 og 2010/2011

Forskningsmeldingen for 2010 og 2011

Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet ved Universitet i Tromsø

Dokumentasjon mottatt forut for hovedbesøket

- HSL-faks prosedyrebeskrivelse for rapportering til UiTs årlige utdanningsmelding.pdf
- HSL-faks prosedyrer for evaluering av emner og studieprogram.pdf
- HSL-faks rapportering om kvalitetssikring av ph.d.-utdanningen 2010-2011.pdf
- HSL-faks rapportering om kvalitetssikring av utdanningsvirksomheta 2010-2011.pdf
- HSL-faks retningslinjer for ekstern evaluering av studieprogrammene.pdf
- HSL-faks retningslinjer for kvalitetssikring av praksis.pdf
- HSL-faks årshjul for etablering, nedlegging og endring av emner og studieprogram.pdf
- HSL-faks årsplan 2012.pdf
- Informasjon om møtested og møtedeltakere til Nokuts hovedbesøk våren 2012.docx
- Informasjon om revisjon av studieplanen.pdf
- Kort oversikt over nylig gjennomførte og planlagte tiltak knytta til studiet.pdf
- Kvalitetssikringsrapport for sosiologi studieåret 2010-2011.pdf
- NT-faks prosedyre for etablering, nedlegging og endring av studietilbud.pdf
- NT-faks prosedyre for evaluering av studier.pdf
- NT-faks prosedyre for kvalitetssikring av praksis i studiene.pdf
- NT-faks prosedyre for system for ekstern evaluering av utdanningene.pdf
- NT-faks rapport om kvalitetssikring av utdanningsvirksomheta 2010-2011 - TNF-S 28-11.pdf
- NT-faks rapportering årsplan 2011.pdf
- NT-faks årsplan 2012.pdf
- Oversendelsesbrev fra UiT til Nokut.pdf
- Programrapport studieåret 2010-2011 for bachelor i samfunnssikkerhet og miljø.pdf
- Prosedyre for oppdatering av fag- og studieplaner.pdf
- Prosedyre for studentevaluering av undervisning ved IIS.pdf
- Referat fra evalueringsmøte med tillitsvalgte studenter på bachelorstudiet i samfunnssikker.
- Studieplan for bachelor i samfunnssikkerhet og miljø.pdf
- Studieplan for bachelorgradsprogram i sosiologi.pdf
- Årsplan 2012 for Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet (IIS).pdf
- Årsplan 2012 for Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging (ISS).pdf

Etterspurt tilleggsinformasjon forut for og under besøket:

Oversendelsesbrev som omhandler evaluering av praksis og kvalitetssikring av relevans.

Evaluering av praksis, vedtatt av instituttstyret for Institutt for lærerutdanning og pedagogikk 8. mai 2012.

Veiviser for praksis, informasjonshefte til praksisskoler.

Rapport fra eksterne evalueringsrapporter av «Politikk, økonomi og filosofi» og «Spansk»

6.3 Sakkyndig komités mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset *Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende.

Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier, skal dette bemerkes i komiteens rapport. Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet.
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport. Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis. Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

6.4 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (tilsynsforskriften), vedtatt av NOKUT 27. januar 2011, Kapittel 3.

Kvalitetssikringssystemet skal frambringe den kunnskapen som institusjonen trenger for å kunne vurdere kvaliteten i studiene. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, internt og eksternt, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Institusjonen skal ha faste rutiner og prosesser som i en årlig syklus frambringer, vurderer og anvender informasjon om det enkelte studium og om utdanningsvirksomheten generelt. Systemet skal bidra til at institusjonen vurderer resultatene i utdanningsvirksomheten, avdekker svakheter, iverksetter forbedringstiltak og foretar kontinuerlige vurderinger med sikte på kvalitetsutvikling. Vesentlig informasjon og vurderinger skal være tilstrekkelig dokumentert.

Institusjonen utformer sitt system, hvilke data og informasjon som inngår, og hvilken dokumentasjon det frambringer ut i fra egen størrelse, faglig profil og lokale behov. Jamfør også Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2-1. 7

§ 3-1 NOKUTs evalueringskriterier

1. Sakkyndige oppnevnt av NOKUT vurderer institusjonens kontinuerlige og systematiske arbeid for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen.
2. De sakkyndige skal foreta en helhetlig bedømmelse av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det, der kriteriene nevnt i § 3-1.3 ses i sammenheng, jamfør Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2.2.
3. Institusjonenes kvalitetssikringssystem evalueres ut fra følgende kriteriesett:
 - a. **Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur** NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet fremmer bred deltakelse i kvalitetsarbeidet blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer, om det stimulerer til et kvalitetsarbeid som er preget av åpenhet engasjement og forbedringsvilje, og om informasjon og vurderinger er dokumenterte og tilgjengelige.
 - b. **Mål, plan og ledelsesforankring** NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet er beskrevet slik at det angir de målsettinger, prosesser, aktører og fora som inngår, om det er forankret i ledelsen og besluttende organ på de ulike nivåer, om arbeids- og ansvarsfordeling i kvalitetsarbeidet er fastsatt, og om selve kvalitetssikringssystemet gjøres til gjenstand for jevnlig evaluering og utvikling med sikte på institusjonens eget behov.
 - c. **Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene** NOKUT skal vurdere hvorvidt sikring og vurdering i hvert enkelt igangsatt studium bygger på informasjon som innhentes systematisk og fra flere kilder, og om systemet har særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier.
 - d. **Analyse, vurdering og rapportering** NOKUT skal vurdere hvorvidt den informasjon som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledelsesnivå.
 - e. **Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring** NOKUT skal vurdere hvorvidt tiltak for forbedringer vurderes og iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalysene som gjøres. Dette gjelder både tiltak i tilfeller av svikt i forhold til akkrediteringskravene, og tiltak for å videreutvikle studiekvaliteten.

Appendiks: Uttalelse til rapport fra sakkyndig komité fra Universitetet i Tromsø

NOKUT
Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 OSLO

Deres ref.: 10/292-30
Vår ref.: 2010/4203 KK1000/302
Dato: 30.11.2012

Evaluering av kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten - Universitetet i Tromsøs svar på NOKUTs rapport

Vi viser til sakkyndig rapport datert 2. november 2012 om evalueringen av Universitetet i Tromsøs (UiT) kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten.

Vi oppfatter rapporten som god og konstruktiv. Hovedkonklusjonene i rapporten stemmer godt overens med de tilbakemeldingene som ble gitt under komiteens besøk ved institusjonen, og de sammenfaller i stor grad med våre egne vurderinger. UiT har allerede satt i gang en prosess for å bedre kvalitetssikringen av utdanningene og vil ta med seg komiteens innspill i dette arbeidet.

Vi vil imidlertid knytte noen kommentarer til rapportens anbefaling om å *Styrke institusjonsnivået*. Her påpekes det, på side 18, at kvalitetssystemet "forutsetter at fakultetsnivået foretar alle vurderinger av den pågående utdanningen i forhold til nasjonale standarder, og at universitetsdirektøren ikke foretar kontroll eller egne beregninger av dette". Ved UiT er gradsforvaltningen delegert til fakultetsnivået, hvilket innebærer at det er fakultetsnivået som er faglig myndighet for det samlede programtilbudet fakultetet tilbyr. Dette betyr at fakultetene har ansvar for evaluering og oppfølging av *pågående* studieprogram. En årlig gjennomgang av studiekvaliteten på studieprogrammene fra institusjonsnivå skjer gjennom universitetets utdanningsmelding. Vi ønsker imidlertid å understreke at kvalitetssystemet krever at nye studieprogram og studieprogram med vesentlige endringer behandles av universitetsstyret. Programmene får i disse tilfellene en svært grundig behandling i forhold til å påse at NOKUTs og institusjonens egne krav er møtt. De vurderingene som universitetsdirektøren og universitetsstyret gjør i disse tilfellene, er i høyeste grad selvstendige, og dersom et foreslått studieprogram ikke tilfredsstiller kravene, får fakultetene beskjed om å gjøre endringer. Der universitetsdirektøren avdekker store mangler ved søknader om oppretting av studieprogram, legges ikke søknaden frem for universitetsstyret.

I forbindelse med dette punktet ønsker vi å nevne at det allerede er satt i gang en gjennomgang av hele studieplanprosessen ved UiT og at det i den forbindelse vil sees nærmere på behovet for et institusjonsovergrepene organ, eventuelt et fakultetsovergrepene forum, som kan behandle/diskutere denne type saker.

Når det gjelder problemene med kommunikasjonen med studentene, kan vi meddele at UiT allerede holder på å forbedre sine systemer. UiT får snart en ny studentportal («Min side») der studentene skal finne all relevant informasjon om studiene. Vi mener den nye portalen vil løse kommunikasjonsproblemene med studentene.

Til sist ønsker vi å takke komiteen for et grundig og konstruktivt arbeid.

Vennlig hilsen

Britt-Lipda Sævi

for Jarle Aarbakke
rektor

Lasse Lønnum

Lasse Lønnum
universitetsdirektør